

Η Ιατρική ως τέχνη πρόληψης

ΜΙΧΑΗΛ Γ. ΑΓΓΕΛΟΥ

Χειρουργός οφθαλμίατρος, διδάκτωρ
Ιατρικής Σχολής Παν/μίου Αθηνών,
ειδικός γραμματέας Ε.Ε.Ι.Α.

Η διαχρονική πορεία της Ιατρικής εμφανίζει ποικίλες διακυμάνσεις. Εμπλουτίζεται με νέες αντιλήψεις, προσδίδει διαφορετικές έννοιες στις ήδη υπάρχουσες απόψεις και θεωρίες, αναπτύσσει νέους κλάδους - τομείς, αναθεωρεί, επανέρχεται και τροποποιεί παλαιότερες θέσεις.

Ο κλάδος που σε κάθε εποχή πρωταγωνιστεί είναι η προληπτική Ιατρική. Η συστηματοποίηση και μορφοποίησή της εξελίσσεται, συνδυαζόμενη με τις βασικές επιστήμες όπως η βιολογία, τα μαθηματικά, η φυσική, η ανθρωπολογία. Είναι προσιτή και πρόσφορη σε κάθε πολίτη. Επίσης συντονίζει τις ιατρικές ειδικότητες, αποτελώντας απαραίτητο έρεισμα στην προώθησή τους.

Οι αναφορές στην προληπτική έκφραση της Ιατρικής διακρίνονται στα Ομηρικά κείμενα (8ος αιώνας π.Χ.). Η κύρια εντόπισή της αφορά στην απολύμανση των στρατοπέδων¹. Ο Δημόκριτος τονίζει την ικανότητα της ιατρικής για πρόληψη της εμφάνισης και εξελίξεως των νόσων. Καθορίζει την έννοια «πρόγνωση της νόσου».

Ο Ιπποκράτης όμως είναι αυτός που συστηματοποιεί και εισάγει με επιστημονικό τρόπο την εφαρμογή της προβλεπτικής, προνοιακής και προληπτικής διάστασης της Ιατρικής. Αυτές τις αρχές υιοθέτησε και εφαρμόζει μέχρι σήμερα η σύγχρονη ιατρική. Επιπλέον προτείνει την προδιάγνωση, ως πρωτότυπη αρχή ανιχνεύσεως της νόσου, σπηρίζεται δε σε ανεπαίσθητα σημεία βασιζόμενα στη λεπτομερή ιατρική εξέταση αλλά και στη διαίσθηση του ιατρού.

Αυτά εμφανίζονται προ της κλασικής εμφάνισης της νόσου. Στους αιώνες που ακολουθούν ο Αριστοτέλης προτείνει υγιεινοδιαιτητικά μέτρα για έναν υγιή τρόπο ζωής και την πρόληψη της νόσησης. Προχωρεί στην έρευνα της επιδράσεως του κλίματος, των ανέμων, του περιβάλλοντος, της κατοικίας, των διατροφικών συνθηκών, της διαίτας, της απώλειας βάρους, της ενδύσεως, των γενετήσιων σχέσεων, των λουτρών, της γυμναστικής, της φυσιοθεραπείας στην κρίση του σώματος και στη διατήρηση της υγείας. Προνοεί για τη διαφύλαξη

της ψυχικής υγείας, προτείνοντας ιατροφιλοσοφικές, βιοηθικές αρχές, καθώς και αρχές ψυχοσωματικής ιατρικής.

Ο Σωρανός ο Εφέσιος αναγνωρίζει σκοπιμότητα, πρόνοια και προστατευτική δύναμη στη φύση.

Κατά τη βυζαντινή περίοδο, αναπτύσσεται προληπτική ιατρική, με αντιδότα, φάρμακα, υγιεινοδιαιτητικές οδηγίες σε επιδημικές καταστάσεις και λοιμώδη νοσήματα, όπως πανώλη, λέπρα, χολέρα, δυσεντερία, τεταρταίο και τριταίο πυρετό,

ευλογιά. Καταβάλλονται προσπάθειες ανοσοποιήσεως του οργανισμού με διάφορες ιατρικές μεθόδους. Μελετώνται οι τρόποι μεταδόσεως των επιδημιών και λαμβάνονται προφυλακτικά μέτρα απολυμάνσεως και αντισηψίας.

Σημαντικοί Άραβες και Αραβοϊσπανοί ιατροί κατά την περίοδο 9ου - 12ου αιώνα, έχοντας βυζαντινά πρότυπα, διατυπώνουν αρχές υγιεινής αποβλέποντας στην πρόληψη των ασθενειών. Η δυτικοευρωπαϊκή περίοδος προσθέτει στοιχεία για το εν λόγω ζήτημα, όπως ο Θωμάς Ακινάτης: «η ιατρική υπηρετεί προληπτικά την υγεία και προσπαθεί να αποκλείει κάθε ψυχική και σωματική νόσο». Την ίδια περίοδο το Σαλέρνιο Σύγγραμμα Υγείας, υπό μορφή στίχων, περιέχει ποικίλες υγιεινοδιαιτητικές οδηγίες για κάθε περίπτωση.

Η Αναγέννηση, στην προσπάθεια να αναβιώσει το κλασικό ελληνικό πνεύμα και στην ιατρική, χρησιμοποιεί ιπποκρατικά στοιχεία προληπτικής ιατρικής. Ο Θεόφραστος Παράκελσος μελετά τις επιδράσεις του σύμπαντος, των αστέρων και πλανητών στην υγεία. Συνδέει την απασχόληση, το περιβάλλον και τις συνθήκες με νόσους και αποδεικνύει την προληπτική αξία τροποποίησης και αποφυγής των αντιστοιχών παραγόντων. Ο Έλληνας Αντώνιος Πυρόπουλος, κατά την προαναγέννηση, συνιστά ειδική προληπτική μέθοδο στο διαβήτη.

Βιβλιογραφία

1. Ομήρου Ιλιάς. Th. Brandreth, Ed. Cul. Pichering vol. I Londini 1841; B 375. ■